

pád és Kosztolányi Dezső neveivel találkozunk), — különösen jónak érezzük az Osztrovszkij kötetből Szendrő József: „Erdő”, Mészöly Dezső és Mészöly Pál: „Vihar” fordítását, (bár címnek megfelelőbbnek tartanánk a „Zivatar“-t) — a Csehov kötetben az említett műveken kívül Házy Gyula Sirályát.

Azokra a kérdésekre, amiket Osztrovszkij és Csehov felvetett —, s mivel nem voltak forradalmárok, nem tudtak teljes-séggel megfelelni, majd a marxizmus-leninizmus ideológiájával felvértezett Gorkij ad választ. Amikor a Franklin Könyvkiadó hézagpótló munkájáért dicséretet mondunk, felhívjuk a figyelmet Gorkij drámáinak magyar nyelven rég esedékes gyűjteményes kiadására.

OSVÁTH BÉLA

J. IZCARAY: A SPANYOL NÉP HŐSE. (Szikra.)

A spanyol polgárháború, a második világháború nyitánya volt. Itt a terjeszkedő fasizmus és a demokrácia erői csaptak össze először nyílt, kíméletlen harcban. A spanyol munkásosztály Európa délnyugati csücskében valóban hősi és nagyszerű harcot vívott a fojtogató fasizmussal. Ide vezet el bennünket Izcaray könyve.

„Casto Garcia Roza élete és halála“ a regény alcíme, Roza életén és halálán keresztül látjuk a polgárháború forró napjait, a hazaáruló Franco által Spanyolországba hívott fasiszta zsoldhadserg gaztetteit: Feltáruinak előtűnk Franco börtönei, amelyek vetekszenek a Gestapo haláltáboraiival, de láthatjuk a Párt és a nép legyőzhetetlen erejét is, amellyel még a forradalmi harc bukása után is, szembeszáll a fasiszta terrorttal.

Kicsoda Casto Garcia Roza? A Spanyol Kommunista Párt hű harcosa és vezetője, aki életét adta a spanyol nép felszabadításáért, a munkásosztály győzelméért. A regényből élesen domborodik ki a hős kommunista vezető lenyűgöző alakja, a rettenhetetlen, elszánt harcos, az új típusú szocialista ember, Roza minden ereje a Pártban és a népben van. És ez mindenre képesé teszi őt. A nehézségek itt meghátrálnak: Amerikából Európába hajózik egy szekrényben ülve, vállalja az illegális munka szörnyű küzdelmeit és néma marad a fasiszta pribékek ütlege és korbácsa alatt. Mi adott erre neki erőt? A Párt és a nép!

A regénynek jó o'dalai ellenére, hibái is vannak. Hiba az, hogy néha kissé epizód-szerűek a történetek. máshol pedig érezzük, hogy az író küszködik mondanivalója tömörségével és ezt néha bizony csak a művészi érték rovására tudja megoldani. Roza élete hősköltemény. És hőskölteményt megírni 120 oldalon valóban nem könnyű feladat.

Izcaray könyve mégis értékes alkotás a magyar dolgozók könyvespolcán. Megdöbbentő erejű, tanulságos és előremutató munka.

FARKAS ANDRÁS

GERGELY SÁNDOR: FALUSI JELEN-TÉS. (Szépirodalmi Könyvkiadó.)

Kevés példát láttunk csak eddig az új szociográfia megteremtésére, főként falusi viszonylatban, Gergely Sándor ehhez a mű-fajhoz nyúlt, hogy a szocialista átalakulás útján járó falut bemutassa. Amint az Irodalmi Ujság második számában írja könyvéről: elsősorban az embert keresi a faluban, az átalakulást végrehajtó és az ez ellen acsarkodó embert ért hatásokat. Ad szociográfiai leírásokat, adatokat is, de munkája nem véss ezek felsorolásába. Jól választotta meg típusait, akiket bemutat. Ír kulákról és papról, de emellett nagyon helyesen, „mennység“ és súly szempontjából is az új típusú ember áll a középpontban. Pl. egyik legszebb írása Odor Zsigmond párttitkár-ról szól.

Gergely Sándor nemcsak egy vidék, vagy országrész fejlődésének állomásait, embereit és problémáit ragadta meg a Győr-Soproni megyei falu életében. Az egyedi jegyeiktől eltékvintve, érvényes ez a kép az egész ország paraszti fejlődését illetően.

Azonban ugyanazt a kérdést állíthatjuk szembe ezzel a könyvvel is, amit Illés Béla az Irodalmi Ujság hasábjain Máté György írásainak gyűjteményes kiadásával kapcsolatban tett. S ez a jogos kérdés: miért nem regényben ábrázolta mindezt Gergely Sándor? Művészi eszközei képessé tennék erre is. S a jó regény mindig jobban, maradandóbban ülteti az olvasóba a valóságot. Erre az említett cikkben sem ad választ. Vonzó, hű és friss kép, amit nyújt, de — ismételtén — szívesebben olvastunk volna nagyobb igényű könyvet Gergely Sándor tollából.

TOLNAI PÉTER

SZABÓ PÁL: TÁVASZI SZÉL. (Athe-naeum.)

„Ezerkilencszáznegyvenöt, március közepe. — Lehet, hogy pár nappal még előtte vagyunk, de az is lehet, hogy egy pár nappal már utána vagyunk, összekuszálódott az idő a pusztán, de ezidáig hiába próbálta akárki, hogy helyre zökkentse.“ — Így kezdődik Szabó Pál regénye, bemutatja Vátyon-pusztát, ahol a parasztlak most kezdenek felocsúdni. Elmentek a nadrágos emberek, elszaladt mindenki, aki csak úrnak hitte magát. Maradt a paraszt és kezdik megszokni a szabadságot, az új életet. Nem is kaptak hirtelen észbe, mindenki a maga dolgával törődött, mert hiszen idő kell ahhoz is, hogy aki béres volt egész életében, egyszerre csak azt vesze észre, hogy eltűnt az, aki neki eddig parancsolgatott.

Egy márciusi késő délutánon a legki-